

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدير، شماره ۱۲۹، تلفن: ۰۲۱-۲۳۰۰۴۰۰۰
■ دورنگار تحریریه: ۰۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۰۹۱۹۳۳۱۱۵ ■ کد پستی: ۱۹۱۱۶۱۸۱۳
■ امور مشترکین: ۰۹۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۰۲۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰
■ تلفن گویا: ۰۲۳۰۰۴۴۴۴ ■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
■ ضایع: ISSN1735-3637 ■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

حکمت

امام جواد(ع):

این گونه مباحث که در ظاهر با خدا دوستی کنی و در پنهان دشمنی.
تحف الغول

یادداشت

برای دیوان آینده

روزنامه سال ۲۰۲۰، در میان انبوه دستنوشته‌ها و کتب و دفترچه‌های یوهان ولفگانگ فونته، پس از ۲۰۰ سال، برای اولین بار اوراقی کشف شد که گوته بر آنها، جملاتی با الفبای عربی مشق کرده بود. در حینی که تحقیقات بر این جملات ادامه داشت، یکی از پژوهشگران بنیاد گوته در وایمار، به‌طور اتفاقی به یکی از اعضای گروه پژوهشی فطرس مدیا پیشنهاد کرد این اوراق را ببیند. پژوهشگران فطرس مدیا بلافاصله دریافتند که در این دستنوشته‌ها چه نوع واژه‌هایی نقش بسته است. به این ترتیب، مشخص شد که جملات دستنوشته گوته بر این اوراق، جملاتی مربوط به فرهنگ و مذهب شیعه است و پرتکرارترین آنها، عبارت معروف و کلیدی اذان و مذهب شیعه، «علی ولی...» است اما چرا گوته این دستنوشته‌ها را تهیه کرده بود؟

کمتر کسی است که این شاعر آلمانی قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی را نشناسد. چرا که او مهم‌ترین شاعر و نویسنده و فیلسوف آلمانی بود که بر فلسفه، شعر و ادبیات اروپا پس از خود، تأثیری گسترده و انکارناپذیر گذاشت. در دوران او، اروپا گرفتار جنگ‌های پی در پی ناپلئون بناپارت بود. در چنین فضایی که طبع شاعرانه و ادبی گوته در اثرافسردگی و اندوه ناشی از جنگ، فرونشسته بود، مطالعه دیوان حافظ که به‌تازگی به زبان آلمانی ترجمه شده بود، چنان برگوته اثر گذاشت که در فاصله‌ای کوتاه، دیوان بزرگ و مهم خویش، «غربی‌شرقی» راجحت الهامات آن سرود. شاید وقوع این پیوند روحی قوی میان گوته و حافظ، ناشی از شباهت زمانه آنان نیز بوده باشد. حافظ در دوران پربرج و تعب پس از حملات خونین و ویرانگر مغول می‌زیست و گوته نیز از فضای خصمانه جنگ‌های طولانی و پی در پی ناپلئون در اروپا در عذاب بود که گویا راه بقای روحی خویش و جامعه خویش را در چنان رویکردی یافت.

دیگر سو، در روایاتی آن زمان، درباره اسلام و مسلمانان کلیشه‌های ناخوشایند و نادرستی رواج داشت. شاید کسی جز گوته با شجاعت و آزادی فکری بنظرش، نمی‌توانست در آن فضای محتوایی شورانگیز و مثبت و حاکی از حس تحسین از شرق و مسلمانان و اسلام به مخاطبان غربی شرح دهد در آن فضای منفی ارائه‌کند. این رابطه عمیق با روح جاری در اشعار حافظ، به‌طور طبیعی ذهن کنجکاو و قوی گوته را در در پی کشف سرچشمه‌های فکری حافظ روانه کرد. دکتر رضا بیات، حافظ‌شناس ایرانی معتقد است: «حافظ با همان رندی مالوف خود، مشرب‌های فکری خود را در اشعارش پنهان داشته است و تنها درباره یک مرجع، این معنی‌کاری را به کناری می‌نهد و آشکارا از مراد و راهنمای خود، نام می‌برد:

حافظ اگر قدم زنی، در ره خاندان، به صدق/ بدرقه رهت بود، همت شحنه نجف!»

این اشاره‌ها، گوته را به دریای منابع مکتوب اسلامی رهنمون می‌کند و در این‌جاست که راز مشق خط عربی و نگارش کلمات عربی، فارسی و اسلامی به دست‌گفته آشکار می‌شود. پژوهشگران هنوز به درستی نمی‌دانند به‌جز قرآن، گوته به کدام یک از منابع اسلامی برای بررسی اشارات حافظ در اشعارش دسترسی داشته است. دکتر برنارد فیشر، رئیس بنیاد گوته در وایمار، بر اساس شناخت از شخصیت، مشرب و نحو فکری گوته معتقد است: «او همه قرائت‌ها را می‌شناسد و سپس آزادانه تصمیم می‌گیرد و این موضوع فراتر از تصادف است. او شخصی چون علی ابن ابی‌طالب را شخصی می‌شناسد که از بقیه صبورتر و با تحمل‌تر است. روشنفکرتر و آزادمرت‌تر و از درون نیز رهاتر است. این انتخاب‌گوته هوشمندانه انجام شده است. این اسلام دکماتیک نیست و اسلام آزاد است. این انسان در اسلام، آزادی انتخاب و اندیشه دارد.»

گوته بارها نوشت «علی ولی...» بارها، کلمات، عبارات و جملاتی به زبان عربی نگاشت که همگی اشاره به انواع جنبه‌های فرهنگ و زیست شیعه داشتند.

سرانجام، گوته در برگه بزرگی، نوشت: «علی ولی...» و دور آن را نقوشی تزیینی اضافه کرد و صفحه‌ای بدید آورد شبیه به صفحه اول دیوان «غربی-شرقی» و در نهایت زیر آن نوشت: «برای دیوان آینده!» دیوانی که هرگز سروده نشد! دیوانی که اگر عمر گوته به سرودن آن کفاف می‌داد، چه‌جسا در دامنه نفوذ گسترده گوته بر منابع فکری اروپا، از شدت تخاصم و مواجهه منفی بین فرهنگ شرق و غرب کاسته می‌شد و تاریخ دو قرن اخیر بین این دو فرهنگ، به گونه‌ای سازنده تر رقم می‌خورد.

عصر نفرت

حسن پاکروان، رئیس سرسپرده ساواک

حسن پاکروان به خاطر مناصب مهم حکومتی که پدرش داشت، در شرایط خوب درس خواند و رشد کرد. عمده تحصیلات او در خارج از کشور بود. اوقتی به ایران آمد مسئولیت‌های مختلفی بر عهده گرفت. وی یک نظامی خونسرد بود که اهل مطالعه و با ساز و کار مدیریت نظامی و سیاسی به خوبی آشنایی داشت. او پس از تأسیس ساواک، معاون عملیاتی آن شد. بعد از فرار تیمور بختیار، شاه سال ۱۳۳۹ مدیریت ساواک را به پاکروان سپرد. اتفاقات قیام ۱۵ خرداد ۴۲، تبعید امام به ترکیه و ترور حسنعلی منصور در زمان وی به وقوع پیوست. پس از دستگیری امام در ماجرای مخالفت با لایحه کابیتولاسیون، پاکروان نامه‌ای به دولت ترکیه نوشت و تقاضا کرد که امام به آن کشور تبعید شود. بعد از ترور حسنعلی منصور، پاکروان از ساواک برکنار شد، اما در خوش خدمتی به شاه کم نگذاشت. او در ظاهر آدمی آرام و در سایه بود. دستور سرکوب قیام ۱۵ خرداد و زندانی کردن علما از جمله امام خمینی، از نقاط سیاه زندگی اوست. این سرلشکر سرسپرده در روزهای اوج انقلاب به خیال این که انقلابیون با او کاری نخواهند داشت در تهران ماند. اما در ۲۷ بهمن در خانه‌اش دستگیر شد. وی هر چه را می‌دانست در دادگاه انقلاب اعتراف کرد تا از حکم نهایی نجات یابد. اما دادگاه حکم تبریاریان او و چند سرسپرده دیگر را در روز ۲۱ فروردین به اجرا آورد.

پرسه

شلیک به معلول سیاهپوست

به نظر می‌رسد سربال شهروندکشی پلیس آمریکا در سکوت رسانه‌های آنها ادامه دارد. هرچند شهروندان این کشور به عنوان مخالفان این اتفاق که تبدیل به رویه شده همچنان حضور دارند. ماجرای تازه این است که مأموران پلیس آمریکا در حومه شهر لس‌آنجلس مرد سیاهپوستی را که هر دو پایش قطع بود و سعی داشت از دست مأموران فرار کند با شلیک گلوله به قتل رساندند. پلیس آمریکا گفته مأموران از بیم این که این شخص ممکن است جاقپو را به سمت آنها بربازد کند، هشت گلوله به سمت او شلیک کرده‌اند! این حادثه که چند هفته بعد از قتل خشونت‌آمیز یک سیاهپوست دیگر توسط پلیس اتفاق افتاده جنجال‌های تازه‌ای در آمریکا در خصوص نژادپرستی نهادینه‌شده در ساختار نهاد‌های مجری قانون در این کشور به یاد کرده است.

خبر روز

پناه‌بردن مردم انگلیس از سرما به کتابخانه‌های شهر

بحران انرژی در اروپا همچنان ادامه دارد. اگرچه از زبان مسئولان رسمی این کشورها همواره کتمان این موضوع شنیده می‌شود اما خبرها حکایت از این دارد که وضعیت انرژی در این قاره بدتر از آن است که گفته می‌شود. نمونه‌اش این خبر خبرگزاری فرانسه که حکایت از این دارد در انگلیس مردم برای فرار از سرما به کتابخانه‌ها پناه می‌برند. مارینا فلین، شهروند انگلیسی به این خبرگزاری می‌گوید: «با توجه به هزینه‌های گرمایش این روزها، کتابخانه‌ها مکانی بسیار گرم محسوب می‌شود.»

فلین ۵۴ ساله افزود: «در این زمستان خانه‌ها به اندازه بیرون سرد است. این شهروند انگلیسی که بیکار است، یک سال است که به طور منظم به کتابخانه چانتری می‌آید تا گرم شده، سرگرم شود و همچنین برای توزیع مواد غذایی یا لوازم بهداشتی بی‌نیص نشود. انگلیس که در آن، تورم ماه‌هاست از ۱۰ درصد فراتر رفته است، با بحران شدیدی در هزینه‌های زندگی برای مردم مواجه است و میلیون‌ها انگلیسی دیگر نمی‌توانند به درستی غذا بخورند یا خود را گرم کنند. کتابخانه‌های شهری و سایر مراکز یا محل‌های اجتماعی به عنوان مکان‌های گرم پذیرایی برای فقیرترین ساکنان به کار برده می‌شود. فلین می‌افزاید: «من خیلی از بانک غذا استفاده می‌کنم. دیگر تون خرید غذا ندارم. در این کتابخانه‌ها حتی کودکانی هستند که با والدین یا دایه‌های خود برای شرکت در یک فعالیت موسیقی آمده‌اند.»

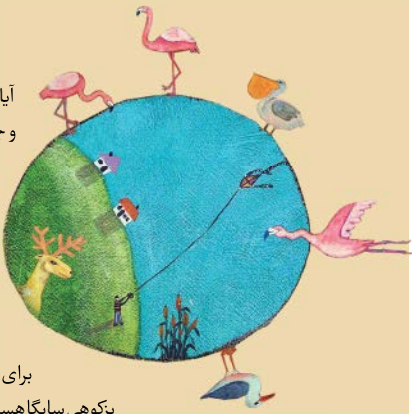
کلیه‌های طبیعت!

چند نکته درباره تالاب‌ها به‌واسطه روز جهانی‌اش

تالاب‌ها سرشار از زندگی هستند. آنها در هر گوشه از این سیاره زیبا وجود دارند و از شریان‌ها و رگ‌های اصلی حیات محسوب می‌شوند. تالاب‌ها آب را فیلتر، تمیز و ذخیره می‌کنند. برای امنیت غذایی، ذخیره کربن و ذخیره آب بسیار مهم هستند. آنها خانه، پناهگاه و مکان‌های پرورش گونه‌های ماهی، دوزیستان، خزندگان، پستانداران و گیاهان هستند. روز جهانی تالاب‌ها هر سال در دوم فوریه (۱۳ بهمن) جشن گرفته می‌شود. این بزرگداشت جهت افزایش آگاهی و افزایش درک

تنوع زیستی تالاب‌ها

آیامی دانستید که تالاب‌ها محل زیست ۴۰ درصد از گونه‌های گیاهی و جانوری هستند که در آن زندگی یا تولید مثل می‌کنند. تالاب‌ها برای تعداد قابل توجه و متنوعی از گونه‌های مهاجر اهمیت حیاتی دارند. میلیون‌ها پرنده آبی مهاجر مانند حواصیل، قاشقی و فلامینگو برای تغذیه، پرورش و استراحت در طول مهاجرت سالانه خود به تالاب‌ها متکی هستند. تالاب‌ها زیستگاه‌های ضروری بسیاری از گونه‌های پستانداران مانند جگوار، خفاش‌ها و فیل‌ها را فراهم می‌کنند و منبع مهم آب برای سایر پستانداران مهاجر مانند الاغ وحشی مغولی، غزال گواتر و بزکوهی سایگا هستند. بسیاری از گونه‌های مهاجر ماهی، لاک‌پشت‌ها و همچنین برخی گونه‌های دلفین مانند فرانسیسکانا یا دلفین گوئیش اتیوپیاس اطلس نیز در تمام یا بخشی از زندگی خود به تالاب‌های ساحلی وابسته هستند. احیای تالاب‌ها در سال‌ها و دهه‌های آینده به عنوان اولویت اصلی برای حفاظت از پرندگان آبی در سراسر جهان به حساب خواهد آمد.

آمارهای تکان‌دهنده

تالاب‌ها یکی از مولدترین اکوسیستم‌های روی زمین هستند که نزدیک به ۲۰ هزار گونه جانوری و گیاهی را در خود جای می‌دهند. اما تالاب‌ها فقط برای گونه‌های مختلف گیاهی و جانوری مهم نیستند بلکه منبع اصلی امرار معاش بیش از یک میلیارد انسان در سراسر جهان محسوب می‌شوند. ما با سرعت بی‌سابقه‌ای در حال از دست‌دادن تالاب‌ها هستیم. متأسفانه تا به امروز، نزدیک به ۹۰ درصد از تالاب‌های جهان تخریب شده یا کاملاً از بین رفته‌اند. فقط ۳۵ درصد از تالاب‌ها در طول ۵۰ سال گذشته نابود شده‌اند. جهان سه‌برابر سریع‌تر از جنگل‌ها دارد تالاب‌هایش را از دست می‌دهد؛ این حقیقتی باورنکردنی و غم‌انگیز است. ضرورت افزایش آگاهی جهانی در مورد تالاب‌ها برای احیا و معکوس‌کردن از دست‌دادن سریع آنها و تشویق اقدامات برای بازسازی و حفظ این اکوسیستم‌های حیاتی به شدت مورد نیاز است.

راهکارهای حفظ و احیای تالاب‌ها

نیاز است برای حفظ و احیای تالاب‌ها سرمایه‌گذاری جهانی انجام گیرد. این امر مستلزم تلاش هماهنگ دولت‌ها، جامعه مدنی و بخش خصوصی است. سرمایه‌گذاری در علم و فناوری برای نوآوری، زیرساخت برای مدیریت موثر و مکانیسم‌های مالی برای حمایت از احیای تالاب‌ها از مهم‌ترین راهکارهای مورد نیاز محسوب می‌شوند. حفاظت و مدیریت تالاب‌ها باید به گونه‌ای انجام شود که نیازهای جوامع محلی و حقوق مردم بومی حفظ شود. برای دستیابی به اهداف جهانی احیای تالاب‌ها، به تغییرات قابل توجهی در حاکمیت، سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها نیاز است. بخش خصوصی باید به طور گسترده‌ای به این حوزه ورود کند و سازمان‌های غیردولتی باید آن را پذیرفته و فعالانه عمل کنند. همه اینها در صورت تشدید همکاری در سطح محلی و جهانی قابل دستیابی است.

نقش ما مردم

درست است که تصمیمات و راهکارهای بزرگ برعهده سیاستگذاران و مجریان قانونی است. اما ما هم به عنوان شهروندان سیاره زمین با هم می‌توانیم تغییر ایجاد کنیم. پس جسور باشید و از قدرت خود برای ایجاد تغییر و حمایت از احیای تالاب‌ها در سطح محلی، ملی و جهانی استفاده کنید. به عنوان مثال از رسانه‌های اجتماعی خود برای برجسته‌کردن اهمیت تالاب‌ها استفاده کنید. آگاهانه رفتار کنید و انتخاب‌هایی داشته باشید که از بین رفتن و تخریب تالاب‌ها را به حداقل برسانند. از تهدیدات اصلی این اکوسیستم ارزشمند مانند رهکشی، آلودگی ناشی از زباله‌ها و مواد شیمیایی و گونه‌های مهاجم آگاه شوید. تصمیمات سازگار با آب و اکوسیستم آن بگیرید. از آب به اندازه استفاده کنید. یک رژیم غذایی با اثرات زیست‌محیطی کمتر اتخاذ کنید. از استفاده از محصولات سمی که می‌توانند به تالاب‌ها سرازیر شوند خودداری کنید و زباله‌ها را به تالاب‌ها نریزید.